

Nyupptäckt boplatssområde
inom Bälinge 6:16

Arkeologisk utredning
Bälinge 6:16
Bälinge socken, Alingsås kommun
Mats Hellgren
Kulturmiljö, Förvaltningen för kulturutveckling
KU Arkeologisk rapport 2021:21

Nyupptäckt boplatssområde **inom Bälinge 6:16**

Arkeologisk utredning
Bälinge 6:16
Bälinge socken, Alingsås kommun
Mats Hellgren
Kulturmiljö, Förvaltningen för kulturutveckling
KU Arkeologisk rapport 2021:21

Författare Mats Hellgren

Grafisk form, layout och teknisk redigering Gabriella Kalmar

Omslagsbild Arbetsbild. Foto taget av Mats Hellgren.

Förvaltningen för kulturutveckling

Vänerparken 13

462 35 Vänersborg

tel. 010-441 42 00

<http://vgregion.se/kulturutveckling>

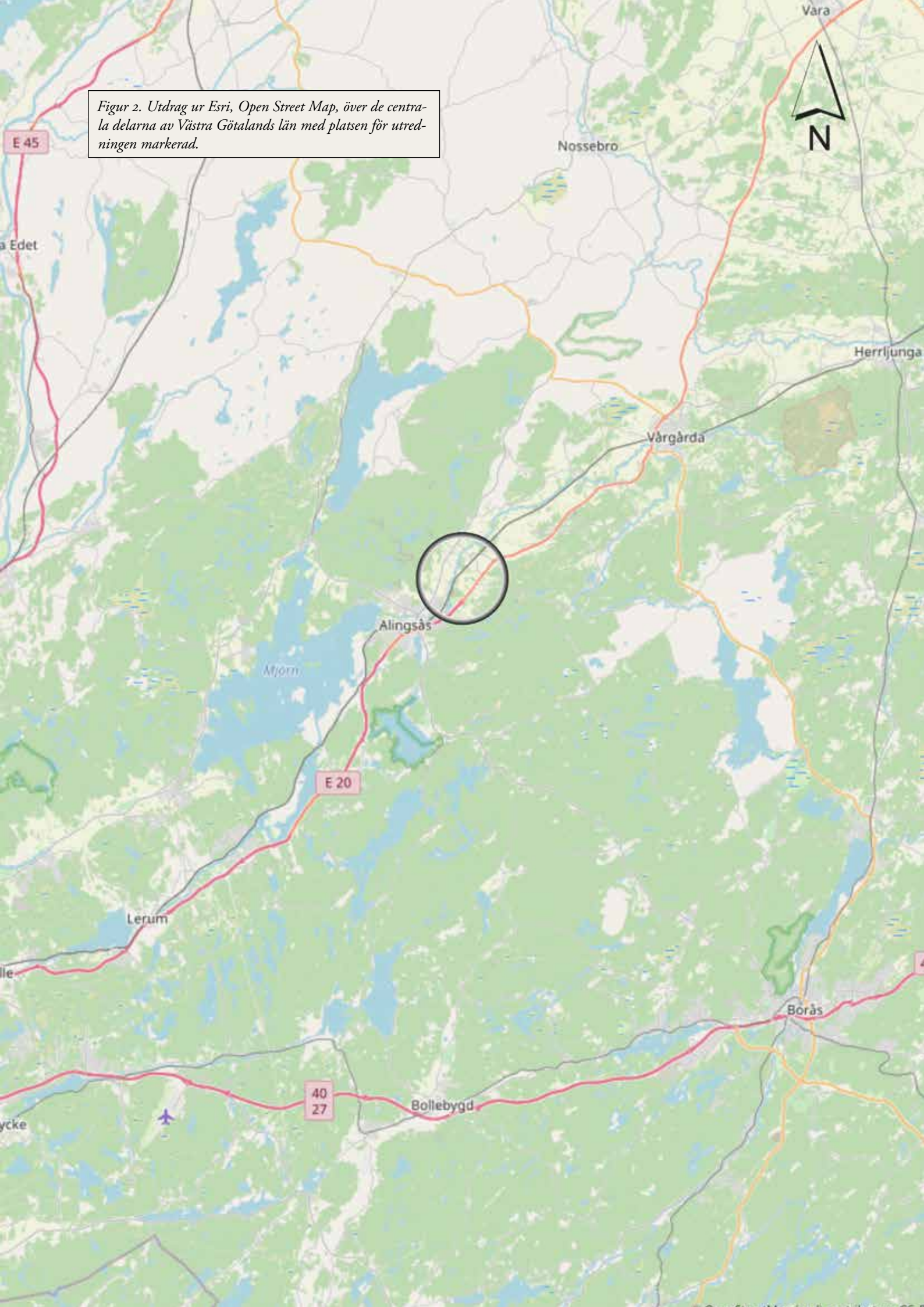
Innehåll

Sammanfattning	6
Inledning	6
Syfte och metod	6
Landskap och fornlämningar	6
Arkiv- och kartstudier	8
Genomförande och resultat	8
Boplatssområde L2021:1742	8
Åtgärdsförslag och resultat i förhållande till undersökningsplanen	10
Litteratur	11
Otryckta källor	11
Tekniska och administrativa uppgifter	12
Bilagor	13

Figur 1. Utdrag ur Esri, National Geographic world map, över Västra Götalands län med platsen för utredningen markerad.

Figur 2. Utdrag ur Esri, Open Street Map, över de centrala delarna av Västra Götalands län med platsen för utredningen markerad.

Figur 3. Foto från öster som visar en del av undersökningsområdet. Foto: Johanna Lega.

Sammanfattning

Kulturmiljöenheten inom Förvaltningen för kulturutveckling i Västra Götalandsregionen har genomfört en arkeologisk utredning inom fastigheten Bälinge 6:16 strax öster om Alingsås.

Undersökningsområdet var cirka 20 hektar stort och utgjordes av åkermark. Undersökningen resulterade i en nyupptäckt fornlämning i form av ett boplatsområde (L2021:1742) av förhistorisk karaktär.

Inledning

I mitten av april 2021 utfördes en arkeologisk utredning inom fastigheten Bälinge 6:16 i Bälinge socken i Alingsås kommun. Anledningen till undersökningen var att Alingsås kommun avser att bebygga området. I slutet av april kompletterades utredningen av ett avslutande område mot sydost (se figur 4 och 6).

Projektet utfördes med tillstånd av länsstyrelsen i Västra Götalands län (diarienummer: 431-52919-2020). Mats Hellgren var projektledare och fältarbetsledare, övriga medverkande arkeologer var Johanna Lega från kulturmiljöenheten inom Förvaltningen för kulturutveckling i Västra Götalandsregionen.

Syfte och metod

Syftet med utredningen var att ta reda på om okända fornlämningar fanns inom utredningsområdet, dessa skulle i så fall preliminärt avgränsas. Resultaten skall kunna användas vid Länsstyrelsens fortsatta tillståndsprovning och utgöra underlag inför eventuella kom-

mande arkeologiska åtgärder. Resultaten skall också kunna användas som underlag i företagarens planering.

Utredningen genomfördes både i form av en okulär inventering och i form av sökschaktningar. Inledningsvis inventerades området för att söka efter bra boplatslägen samt efter fornlämningar och kulturlämningar som var synliga ovan mark. Därefter påbörjades schaktningen med hjälp av en larvburen grävmaskin med planskopa. Sökschakten förlades i första hand till bra topografiska lägen och grävdes skiktvis ned genom matjorden.

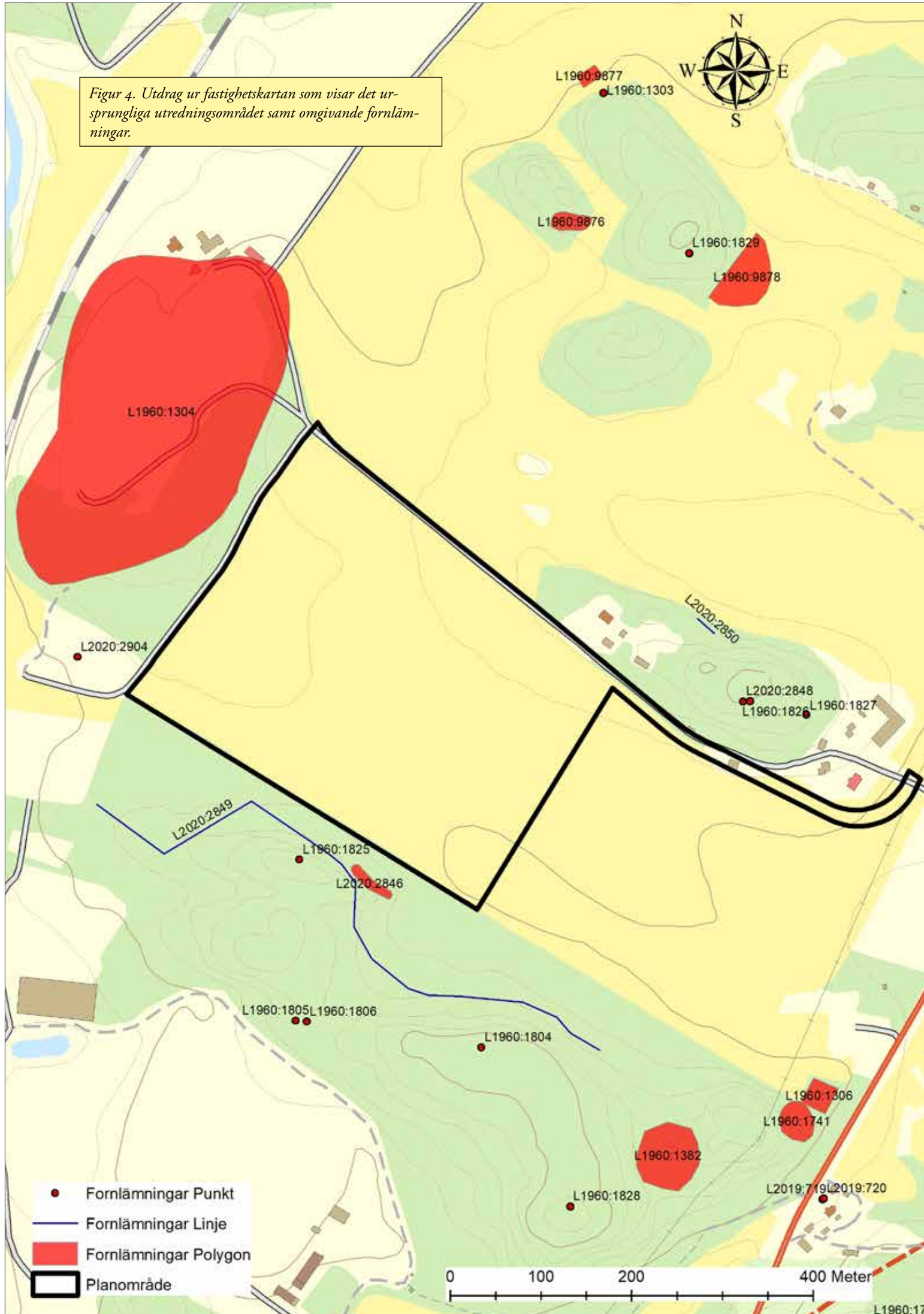
Samtliga schakt och anläggningar mättes in med hjälp av RTK-kopplad GPS med hög noggrannhet. Dokumentation i text samt foto utfördes digitalt i fält med hjälp av appen Arkeo.

Landskap och fornlämningar

Utredningsområdet var beläget i Bälinge socken en dryg kilometer nordost om Alingsås och bestod av cirka 20 hektar stor åkermark. Merparten av åkermarkens alvmaterial bestod av lera. I de högre belägna partierna förekom lättare material såsom silt eller sand.

Inom undersökningsområdet finns inga kända fornlämningar. I den närmaste omgivningen finns ett flertal fornlämningar såsom ett gravfält (LI960:1741), solitära gravar (LI960:1825, LI960:1826, LI960:1827, LI960:1828, LI960:1804) och en kolerakyrkogård (LI960:1306). Därutöver finns även en övrig kulturhistorisk lämning i form av en plats med tradition (LI960:1304) och en hägnad (L2020:2849).

Figur 4. Utdrag ur fastighetskartan som visar det ursprungliga utredningsområdet samt omgivande fornlämningar.

Figur 5. Foto från nordväst som visar grävda schakt vid det nyupptäckta boplatsoområdet. Foto: Mats Helligren.

Arkiv- och kartstudier

Kart- och arkivstudier över området finns i rapporten för en arkeologisk steg 1-utredning år 2020 (Helligren, Lega, Eriksson 2020). Det historiska kartmaterialet visar att undersökningsområdet nyttjades som hedmark fram till första halvan av 1800-talet då delar av området började användas som åkermark. En karta från 1847 visar att i stort sett hela utredningsområdet nyttjades som åker.

Genomförande och resultat

Efter okulär besiktning av utredningsområdet påbörjades schaktningen i nordväst för att sedan fortsätta mot öster. Totalt grävdes 147 schakt med en total yta av 2 281 kvadratmeter. Matjorden varierade vanligtvis mellan 0,26–0,3 meters djup och alvmaterialet bestod av lera vid de lägre partierna och av silt eller sand vid de högre belägna delarna av området.

Undersökningen resulterade i en ny fornlämning inom det högst belägna området i nordvästra delen av området. Den nyupptäckta fornlämningen bestod av ett boplatsoområde (L2021:1742) innehållande anläggningar av förhistorisk karaktär.

Schakt- och anläggningsbeskrivningar återfinns som bilaga 1 och 2. I bilaga 3 finns en karta som visar anläggningarna inom det nyupptäckta boplatsoområdet. I bilaga 4 finns kartor som visar de grävda schakten inom undersökningsområdet. Nedan följer information om den nyupptäckta fornlämningen.

Boplatsoområde L2021:1742

Boplatsoområdet var 75 × 55 meter stor (nordväst–sydöst) och belägen på det högst belägna partiet i ett sandigt område i undersökningsområdets nordvästra del. Området avgränsades mot alla väderstreck bortsett mot nordväst där fornlämningen fortsätter utanför undersökningsområdet.

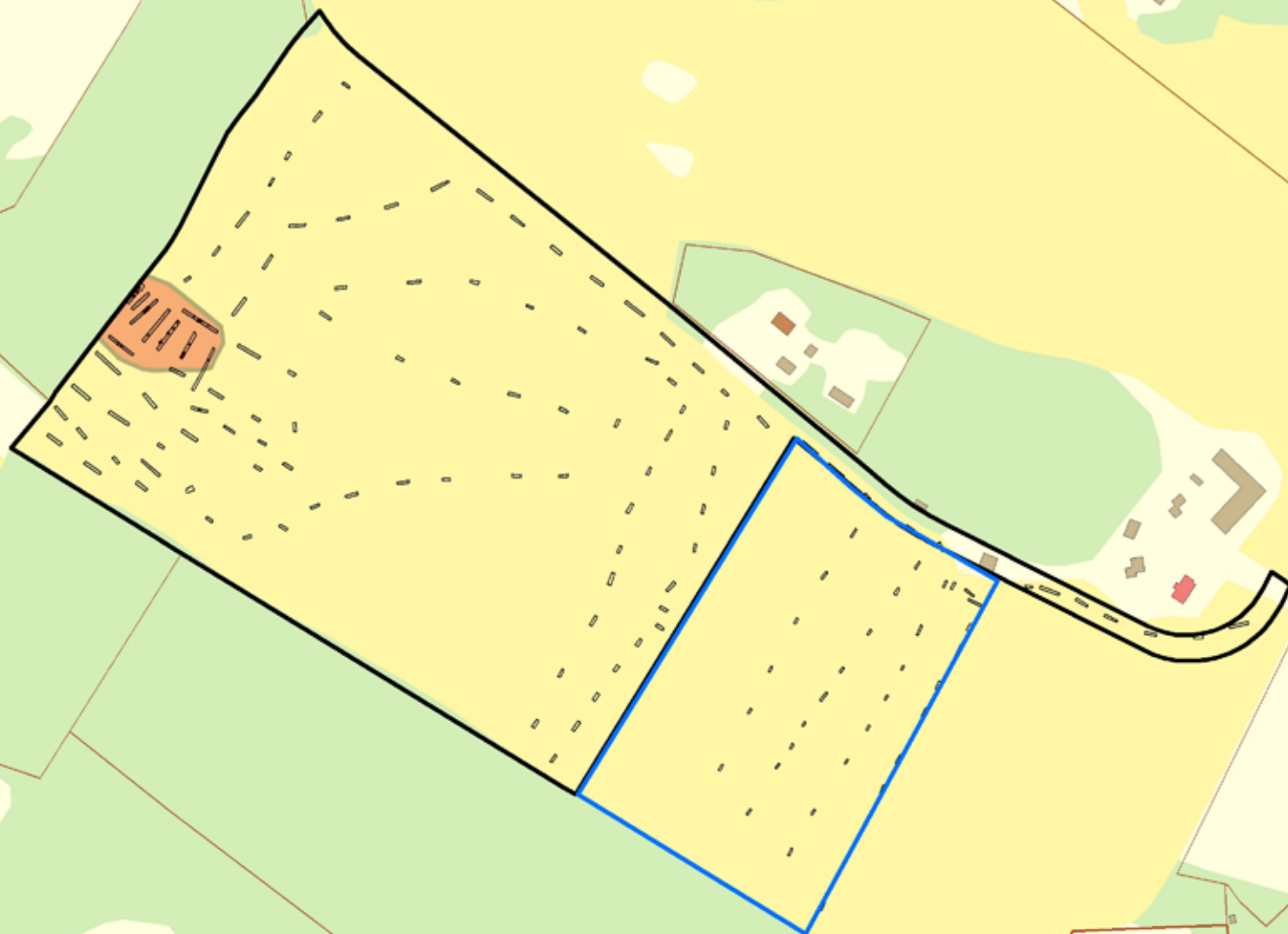
Den nyupptäckta fornlämningen sträcker sig mot ett område som enligt tradition benämns »Rolfs kulle« (L1960:1304). Större delen av detta område består idag av en grustäkt. Det finns en muntlig tradition som berättar att kung Rolf begravdes inom detta område varav namnet Rolfs kulle uppstod.

Inom boplatsoområdet grävdes nio schakt och 30 anläggningar av förhistorisk karaktär hittades i form av arton stolphål, fyra gropar, tre härdar, tre mörkfärgningar och två rännor. Vid rensning av en grop (A1083)

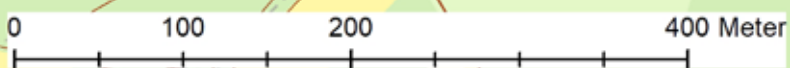

Figur 6. Foto från sydväst som visar östra delen av schakt S1034. I bakgrunden syns A1083, A1071 och A1053.

Figur 7. Resultatkarta som visar utbredningen av den nyupptäckta fornlämningen samt grävda schakt.

- Planområde
- kompletterande utredning
- Schakt
- Ny fornlämning

hittades ett flintavslag som återdeponerades. I övrigt hittades inga fynd.

Stolphålen var 0,22–0,63 meter stora och flertalet av dem var runda till formen. Fyllningen bestod av gråbrun sand varav några även innehöll kolstänk. Två av anläggningarna var stenskodda.

Vad beträffar groparna kunde dessa inte framrensas helt då de fortsatte utanför de grävda schakten. Fyllningen bestod av gråbrun sand innehållande kolstänk.

Av de tre härdarna var två runda, 1,1 respektive 0,76 meter stora, medan den tredje var oval och 0,75 × 0,64 meter stor. Fyllningen bestod av sotig sand innehållande mindre kolbitar.

Mörkfärgningarna var 0,43–0,8 meter stora, varav två fortsatte utanför de grävda schakten. Fyllningen bestod av gråbrun sand.

De båda rämnorna var 1,3 respektive 1,7 meter långa och 0,5 och 0,57 meter breda. Den längsta rämnan fortsatte utanför det grävda schaktet. Fyllningen bestod av gråbrun sand innehållande kolstänk.

Åtgärdsförslag och resultat i förhållande till undersökningsplanen

Den arkeologiska utredningen resulterade i en nyupptäckt fornlämning i form av ett boplotsområde av förhistorisk karaktär.

De påträffade anläggningarna visar att den nyupptäckta fornlämningen är tämligen välbevarad.

Den kringliggande fornlämningsbilden antyder om att den nyupptäckta boplotsen härrör från järnålder. Eftersom det endast finns ett fåtal förhistoriska boplatser kända i denna del av Västra Götalands län bör den uppskattade kunskapspotentialen betraktas som hög.

Med anledning av detta anser Förvaltningen för kulturutveckling i Västra Götalandsregionen att ytterligare arkeologiska undersökningar är nödvändiga om den nyupptäckta fornlämningen berörs av planerad exploatering.

Inga avvikelser från undersökningsplanen förekom.

Litteratur

Hellgren, M. Lega, J. Eriksson, R. 2020. *Arkeologisk utredning steg 1 i Bälinge och i Rödene socknar, Alingsås kommun, Västra Götalands län*. KU Arkeologisk Rapport 2020:19.

Otryckta källor

Fornsök, Riksantikvarieämbetets digitala fornminnesinformationssystem.

Esri, Digitalt kartmaterial.

Tekniska och administrativa uppgifter

Lst dnr:	43I-52919-2020
Västarvet dnr:	KU 2021-00262
Västarvet projekt nr:	14554
Län:	Västra Götalands län
Landskap:	Västergötland
Kommun:	Alingsås
Socken:	Bälinge
Fastighet:	Bälinge 6:16
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Ansvarig institution:	Kulturmiljö, förvaltningen för kulturutveckling, Västra Götalandsregionen
Projektledare:	Mats Hellgren
Fältpersonal:	Mats Hellgren, Johanna Lega
Fältarbetstid:	Två dagar
Arkiv:	Förvaltningen för kulturutveckling, diarium
Rapporten finns tillgänglig på:	https://app.raa.se/oppdata/forndok

Förvaltningen för kulturutveckling bildades 1 januari 2020 och är en sammanslagning av de tidigare förvaltningarna Kultur i Väst och Västarvet.

Bilagor

Bilaga 1. *Schaktlista*

Bilaga 2. *Anläggningslista*

Bilaga 3. *Karta som visar utbredningen av nyupptäckta fornlämningen L2021 :1742 samt framkomna anläggningar*

Bilaga 4a. *Schaktkarta. Norra delen*

Bilaga 4b. *Schaktkarta. Nordöstra delen*

Bilaga 4c. *Schaktkarta. Nordnordöstra delen*

Bilaga 4d. *Schaktkarta. Nordvästra delen*

Bilaga 4e. *Schaktkarta. Södra delen*

Bilaga 4f. *Schaktkarta. Sydöstra delen 1*

Bilaga 4g. *Schaktkarta. Sydöstra delen 2*

Bilaga 4h. *Schaktkarta. Sydöstra delen 3*

Bilaga 4i. *Schaktkarta. Östra delen*

Bilaga 4j. *Schaktkarta. Östra delen 2*

Bilaga 1. Schaktlista

ID	Längd x bredd, m	Matjordsdjup, m	Alvmaterial	Anläggningar					Kommentar
S1000	5x2	0,40	Lera						
S1004	9x2	0,40	Lera						
S1008	5x2	0,30	Lera						
S1012	6x2	0,40	Sand, Silt	A1016					
S1022	13x2	0,34	Sand, Silt						
S1026	7x2	0,35	Sand, Silt						
S1030	6x2	0,40	Sand, Silt						
S1034	22x2	0,25	Sand						
S1094	16x2	0,26	Sand	A1083	A1071	A1053	A1042		
S1101	20x2	0,30	Sand	A1105	A1113	A1121			
S1136	27x2	0,30	Sand	A1128					
S1140	28x2	0,30	Sand	A1391	A1399	A1408	A1417	A1428	
S1144	16x2	0,30	Sand						
S1148	6x2	0,40	Lera						
S1152	6x2	0,25	Lera						
S1156	5x2	0,20	Lera						
S1160	8x2	0,35	Lera						
S1164	8x2	0,35	Sand						
S1168	22x2	0,35	Sand						
S1172	12x2	0,35	Sand						
S1176	12x2	0,40	Sand, Silt						
S1180	5x2	0,40	Sand, Silt						
S1184	16x2	0,35	Sand						
S1188	17x2	0,40	Sand						
S1192	11x2	0,30	Sand						
S1196	9x2	0,30	Sand						
S1200	6x2	0,26	Sand						
S1204	8x2	0,28	Sand						
S1208	13x2	0,26	Sand						
S1212	14x2	0,26	Sand						
S1216	16x2-4	0,25	Sand	A1224	A1233	A1243	A1251		
S1262	22x2	0,30	Sand	A1272	A1283	A1294	1302	A1310	
S1320	20x2	0,35	Sand	A1324	A1333	A1342	A1351	A1368	
S1376	26x2	0,40	Sand	A1383					
S1436	14x2	0,35	Sand						
S1440	10x2	0,30	Sand, Silt						
S1444	11x2	0,35	Sand, Silt						
S1448	9x2	0,30	Silt						
S1452	10x2	0,40	Silt, Lera						

ID	Längd x bredd, m	Matjordsdjup, m	Alvmaterial	Anläggningar					Kommentar
S1456	11x2	0,40	Lera						
S1460	13x2	0,28	Sand, Silt						
S1464	11x2	0,28	Sand, Silt						
S1468	10x2	0,24	Silt, Lera						
S1472	10x2	0,24	Silt, Lera						
S1476	17x2	0,26	Silt, Lera						
S1480	9x2	0,25	Lera						
S1484	10x2	0,30	Lera						
S1488	6x2	0,30	Lera						
S1492	6x2	0,30	Lera						
S1496	6x2	0,40	Lera						
S1500	6x2	0,40	Lera						
S1504	6x2	0,35	Lera						
S1508	7x2	0,40	Lera						
S1512	5x2	0,40	Lera						
S1516	6x2	0,40	Lera						
S1520	6x2	0,35	Lera						
S1524	5x2	0,35	Lera						
S1528	6x2	0,40	Lera						
S1532	7x2	0,40	Lera						
S1536	7x2	0,40	Lera						
S1540	8x2	0,45	Lera						
S1544	8x2	0,45	Lera						
S1548	7x2	0,40	Lera						
S1552	8x2	0,40	Lera						
S1556	5x2	0,40	Lera						
S1560	6x2	0,40	Lera						
S1564	6x2	0,35	Lera						
S1568	8x2	0,35	Lera						
S1572	5x2	0,35	Lera						
S1576	6x2	0,35	Lera						
S1580	10x2	0,35	Sand, Silt						
S1584	10x2	0,40	Sand, Silt						
S1588	14x2	0,3	Silt						
S1592	5x2	0,3	Silt						
S1596	6x2	0,28	Sand, Silt						
S1600	8x2	0,50	Sand						
S1604	8x2	0,50	Sand						
S1608	12x2	0,40	Sand						

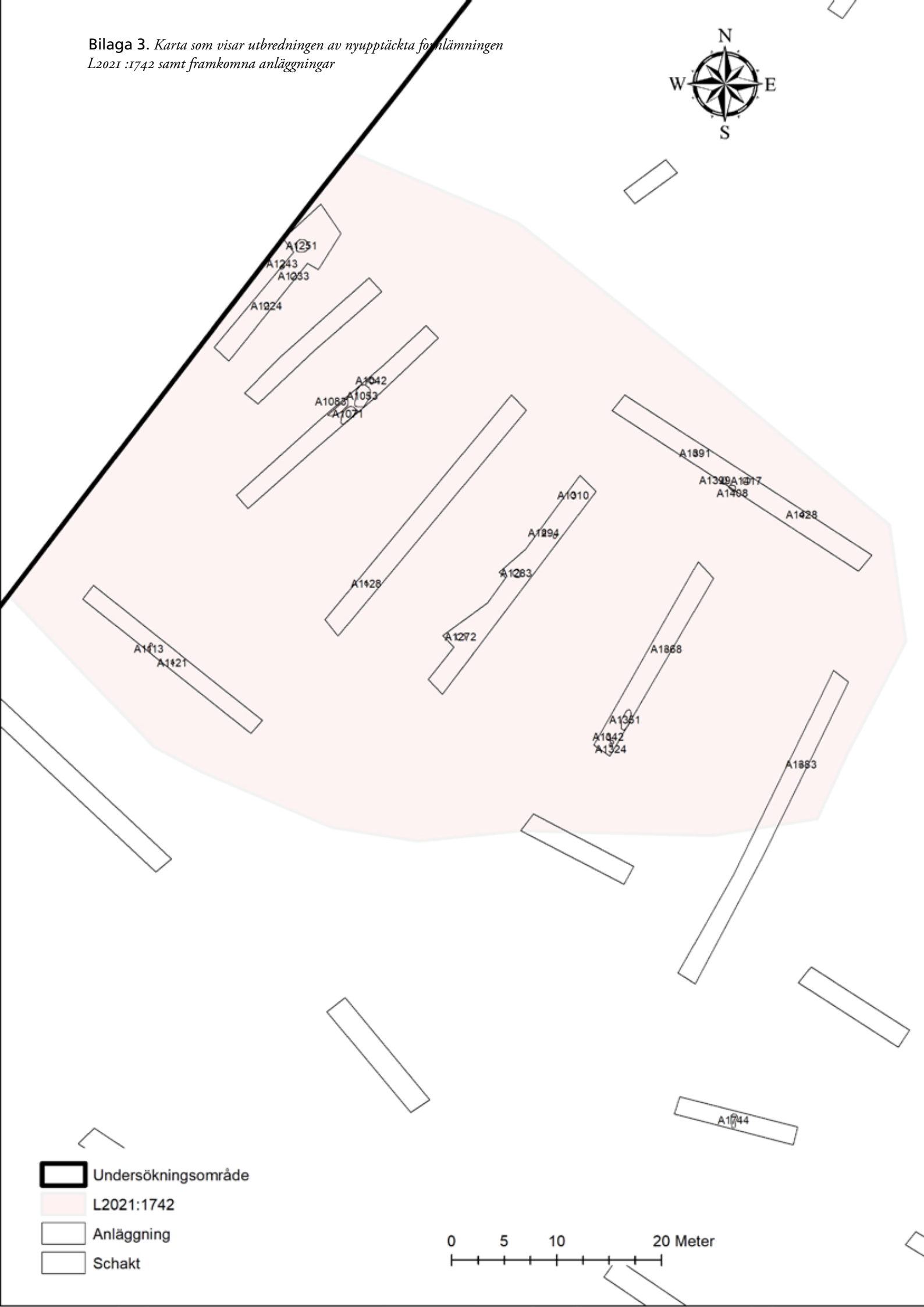
ID	Längd x bredd, m	Matjordsdjup, m	Alvmaterial	Anläggningar					Kommentar
S1612	5x2	0,30	Sand						
S1616	13x2	0,35	Sand						
S1620	8x2	0,28	Sand, Silt, Lera						
S1624	9x2	0,26	Silt, Lera						
S1628	8x2	0,26	Silt, Lera						
S1632	8x2	0,28	Lera						
S1636	11x2	0,24	Silt, Lera						
S1640	7x2	0,26	Lera						
S1644	5x2	0,26	Silt						
S1648	5x2	0,26	Lera						
S1652	5x2	0,28	Lera						
S1656	9x2	0,28	Silt, Lera						
S1660	7x2	0,28	Lera						
S1664	7x2	0,3	Lera						
S1668	5x2	0,3	Lera						
S1672	5x2	0,3	Lera						
S1676	6x2	0,28	Lera						
S1680	6x2	0,28	Lera						
S1684	5x2	0,28	Lera						
S1688	6x2	0,28	Lera						
S1692	5x2	0,28	Lera						
S1696	5x2	0,28	Lera						
S1700	7x2	0,28	Lera						
S1704	8x2	0,28	Lera						
S1708	6x2	0,26	Lera						
S1712	5x2	0,26	Lera						
S1716	5x2	0,26	Lera						
S1720	5x2	0,28	Lera						
S1724	6x2	0,28	Lera						
S1728	6x2	0,28	Sand, Silt						
S1732	5x2	0,28	Lera						
S1736	7x2	0,30	Silt						
S1740	10x2	0,30	Sand						
S1756	6x2	0,26	Lera						
S1760	6x2	0,26	Lera						
S2000	6x1,3	0,35	Lera						
S2004	6x1,3	0,25	Lera						
S2008	4x1,3	0,30	Lera						

ID	Längd x bredd, m	Matjordsdjup, m	Alvmaterial	Anläggningar					Kommentar
S2012	5x1,3	0,25	Lera						
S2016	4x1,3	0,30	Lera						
S2020	5x1,3	0,25	Lera						
S2024	5x1,3	0,30	Lera						
S2028	5x1,3	0,30	Lera						
S2032	4x1,3	0,25	Lera						
S2036	4x1,3	0,25	Lera						
S2040	7x1,3	0,30	Lera						
S2044	4x1,3	0,30	Lera						
S2048	5x1,3	0,30	Lera						
S2052	5x2	0,35	Lera						
S2056	6x1,3	0,35							Mörkt fyllningslager
S2060	5x1,5	0,40							Mörkt fyllningslager
S2064	7x1,3	0,25	Sand						
S2068	4x1,3	0,20	Lera						
S2072	4x1,3	0,25	Lera						
S2076	4x1,3	0,25	Lera						
S2080	4x1,3	0,25	Lera						
S2084	4x1,3	0,20	Silt						
S2088	4x1,3	0,30	Lera						Svacka med fyllnadsmaterial i västra delen av schaktet
S2092	6x1,3	0,30	Sand						Svacka med fyllnadsmaterial i östra delen av schaktet
S2096	6x1,3	0,25	Lera						
S2100	5x1,3	0,25	Lera						
S2104	5x1,3	0,20	Silt						
S2108	6x1,3	0,30	Sand						
S2112	5x1,3	0,35	Silt						
S2116	10x1,3	0,20	Sand						
S2120	4x2	0,20	Sand						
S2124	9x1,3	0,30	Sand						
S2128	6x1,3	0,30	Sand						
S2132	6x1,3	0,25	Lera						

Bilaga 2. Anläggningslista

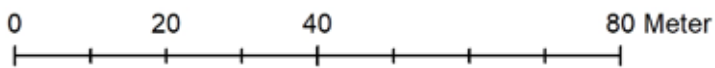
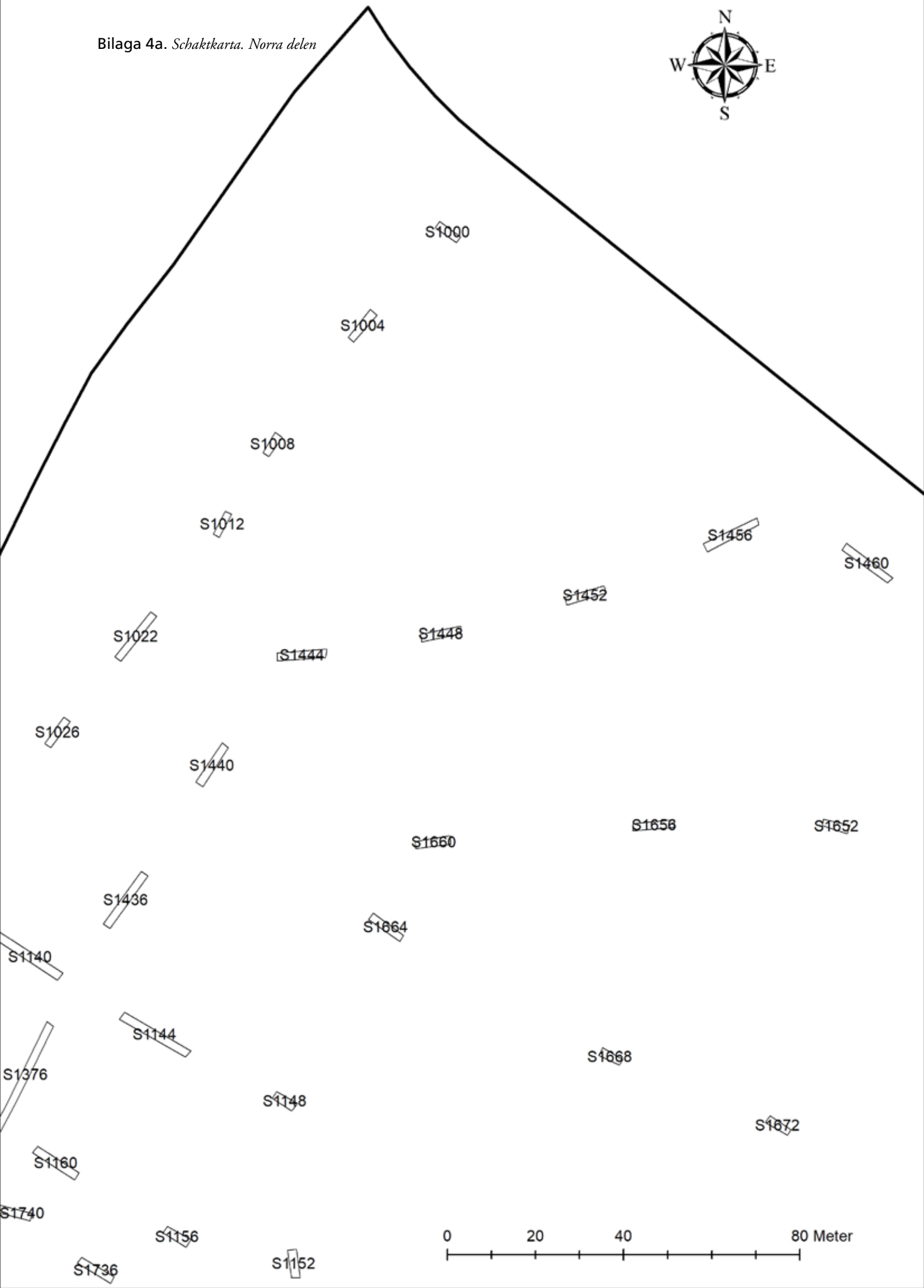
ID	Typ	Beskrivning	Längd, m	Bredd, m	Djup, m	Form	Kommentar
A1016	Stolphål	Gråbrun sand med kolstänk och stenskoning	0,22	0,22	0,08	Rund	
A1042	Grop	Homogen gråbrun sand med kolstänk	0,76	0,39		Oval	Går in i schaktvägg mot N
A1053	Grop	Homogen gråbrun sand med kolstänk	2,28	2,00			Går in i schaktvägg mot N och S
A1071	Grop	Homogen gråbrun sand med kolstänk	2,05	1,00			Går in i schaktvägg mot S
A1083	Grop	Homogen gråbrun sand med kolstänk. Fynd av ett flintavslag	2,25	0,68			Går in i schaktvägg mot N
A1105	Stolphål	Gråbrun sand med kolstänk	0,37	0,31		Oval	
A1113	Stolphål	Gråbrun sand med kolstänk	0,36	0,27		Oval	
A1121	Stolphål	Gråbrun sand med kolstänk	0,30	0,30		Rund	
A1128	Stolphål	Gråbrun sand med kolstänk och en sten ca 0,12 m stor	0,34	0,34		Rund	
A1224	Stolphål	Homogen gråbrun sand med kolstänk och stenskoning	0,53	0,50		Rund	
A1233	Stolphål	Homogen gråbrun sand med kolstänk, delvis påverkad av djurhåla. Förekomst av två stenar ca 0,20 m stora	0,63	0,56		Rund	
A1243	Stolphål	Homogen gråbrun sand med kolstänk	0,47	0,28		Oval	
A1251	Härd	Gråsvart sotig sand med förekomst av kol och skörbränd sten	1,10	1,04		Rund	
A1272	Härd	Gråsvart sotig sand med inslag av kol och skörbränd sten	0,76	0,76		Rund	
A1283	Härd	Gråsvart sotig sand med kolstänk	0,75	0,64		Oval	Endast botten återstår
A1294	Stolphål	Homogen gråbrun sand	0,36	0,32		Rund	
A1302	Stolphål	Homogen gråbrun sand	0,31	0,28		Rund	
A1310	Stolphål	Homogen gråbrun sand med kolstänk	0,52	0,42		Rund	
A1324	Stolphål	Mörk gråbrun flammig sand	0,28	0,28		Rund	
A1333	Stolphål	Homogen gråbrun sand	0,39	0,26		Oval	
A1342	Stolphål	Homogen gråbrun sand med kolstänk	0,45	0,38		Rund	
A1351	Ränna	Homogen gråbrun sand med enstaka kolstänk och förekomst av bränd lera	1,70	0,57		Avlång	Går in i schaktvägg mot S
A1368	Stolphål	Homogen gråbrun sand	0,27	0,27		Rund	
A1383	Stolphål	Homogen gråbrun sand	0,34	0,24		Rund	
A1391	Stolphål	Homogen gråbrun sand	0,36	0,36		Rund	
A1399	Mörkfärgning	Homogen gråbrun sand med kolstänk	0,61	0,46		Avlång	Går in i schaktvägg mot V
A1408	Mörkfärgning	Homogen gråbrun sand	0,80	0,43			Går in i schaktvägg mot V
A1417	Mörkfärgning	Något flammig gråbrun sand	0,72	0,72		Rund	
A1428	Stolphål	Homogen gråbrun sand	0,42	0,42		Rund	
A1744	Ränna	Något flammig gråbrun sand med kolstänk	1,30	0,50		Avlång	Osäker anläggning

Bilaga 3. Karta som visar utbredningen av nyupptäckta förlämningen L2021:1742 samt framkomna anläggningar

- Undersökningsområde
- L2021:1742
- Anläggning
- Schakt

0 5 10 20 Meter

S1012

S1456

S1460

S1452

S1448

S1464

S1444

S1468

S1440

S1658

S1652

S1660

S1648

S1664

S1668

S1148

S1672

S1676

S1680

S1152

S1760

S1700

S1696

S1692

S1688

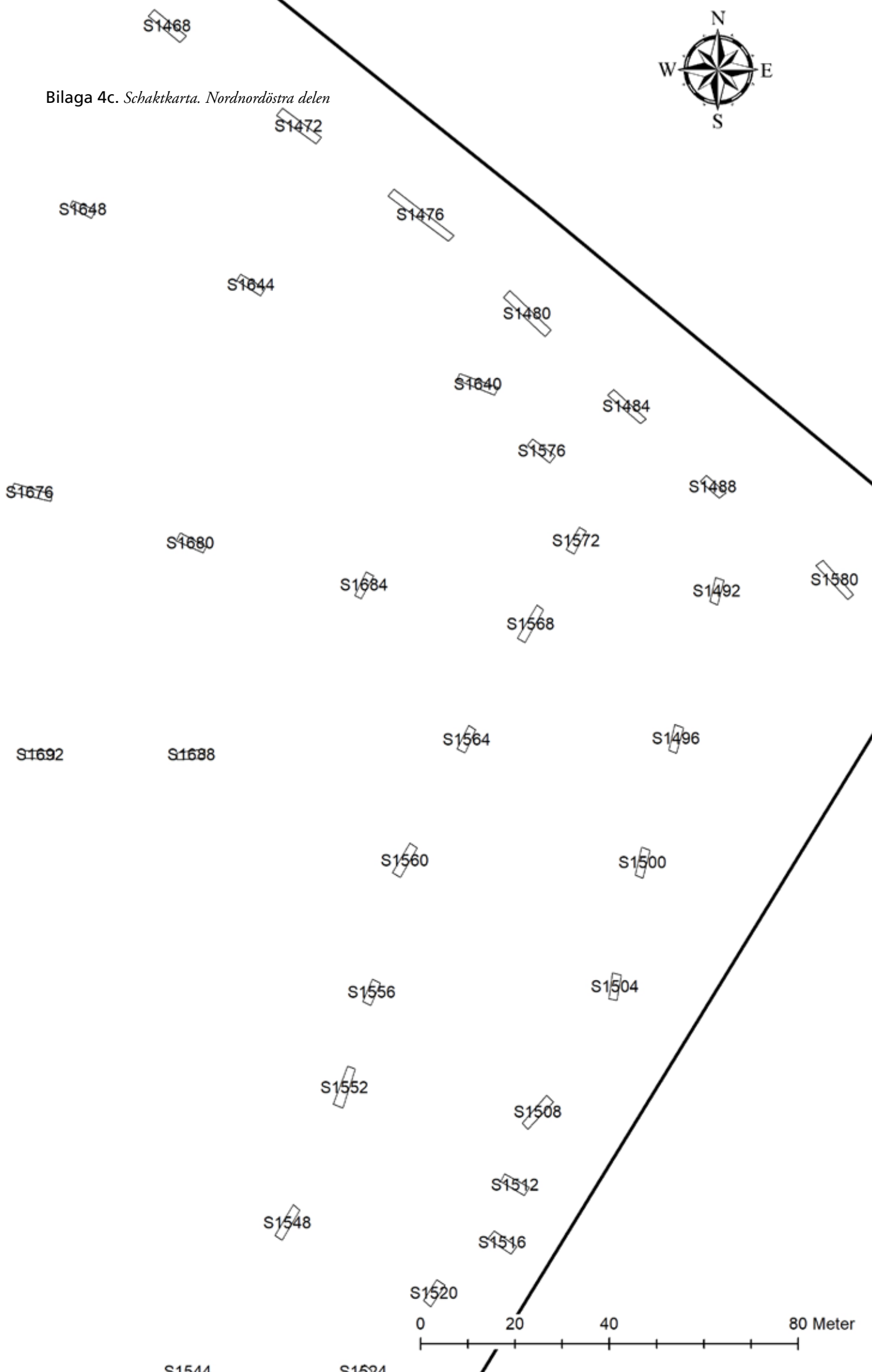
S1704

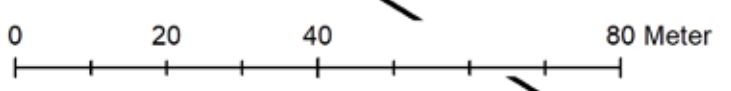
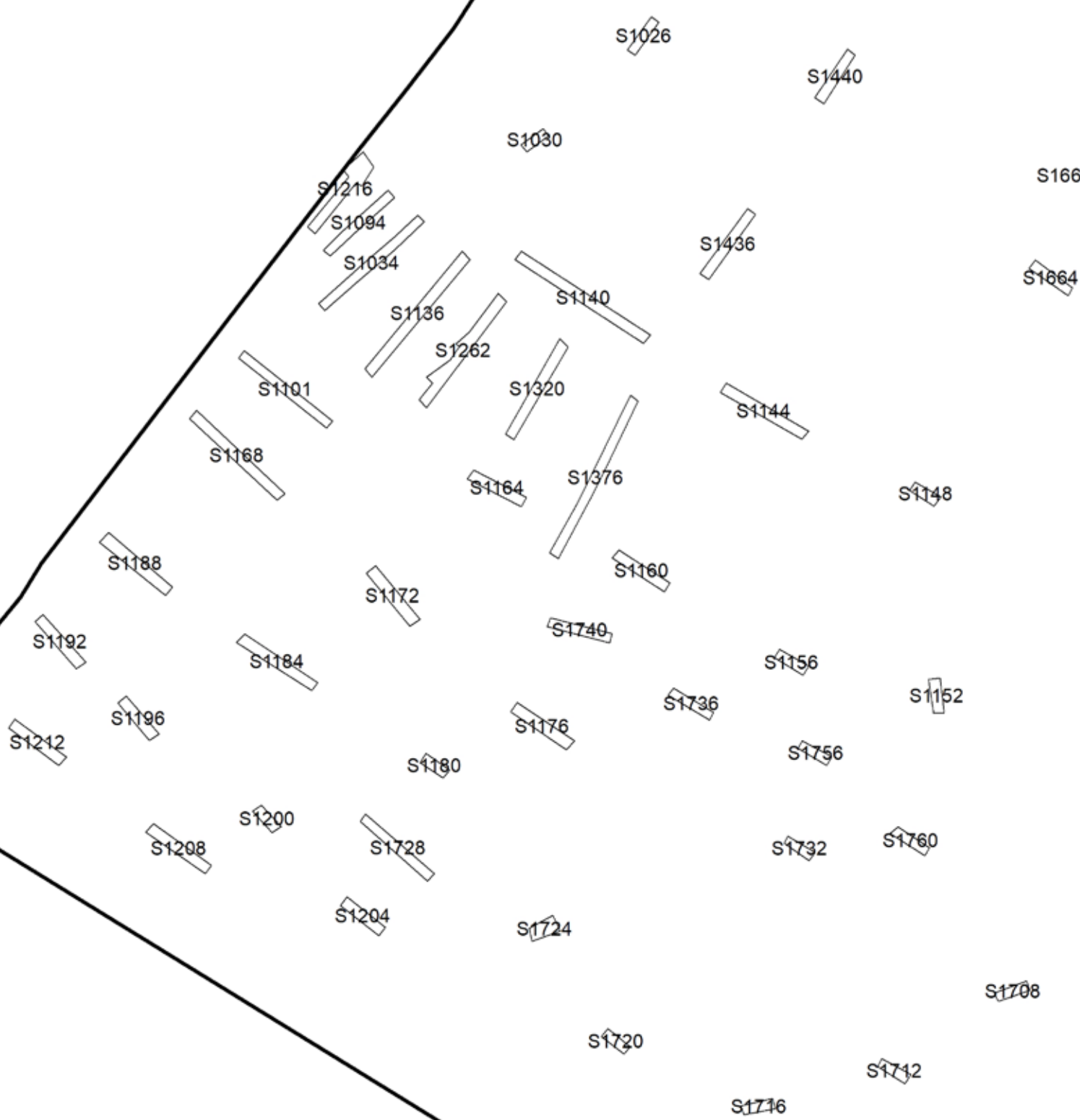
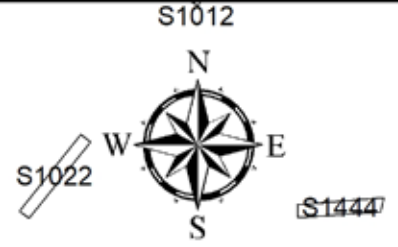
S1708

S1712

Bilaga 4c. Schaktkarta. Nordnordöstra delen

S1672

S1576

S1676

S1488

Bilaga 4e. Schaktkarta. Södra delen

S1680

S1492

S1684

S1568

S1696

S1692

S1688

S1564

S1496

S1560

S1500

S1556

S1504

S1552

S1508

S1512

S1548

S1516

S1520

S1544

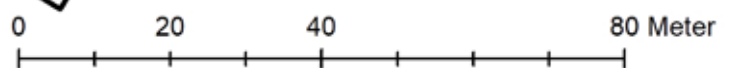
S1524

S1528

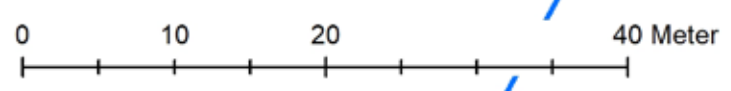
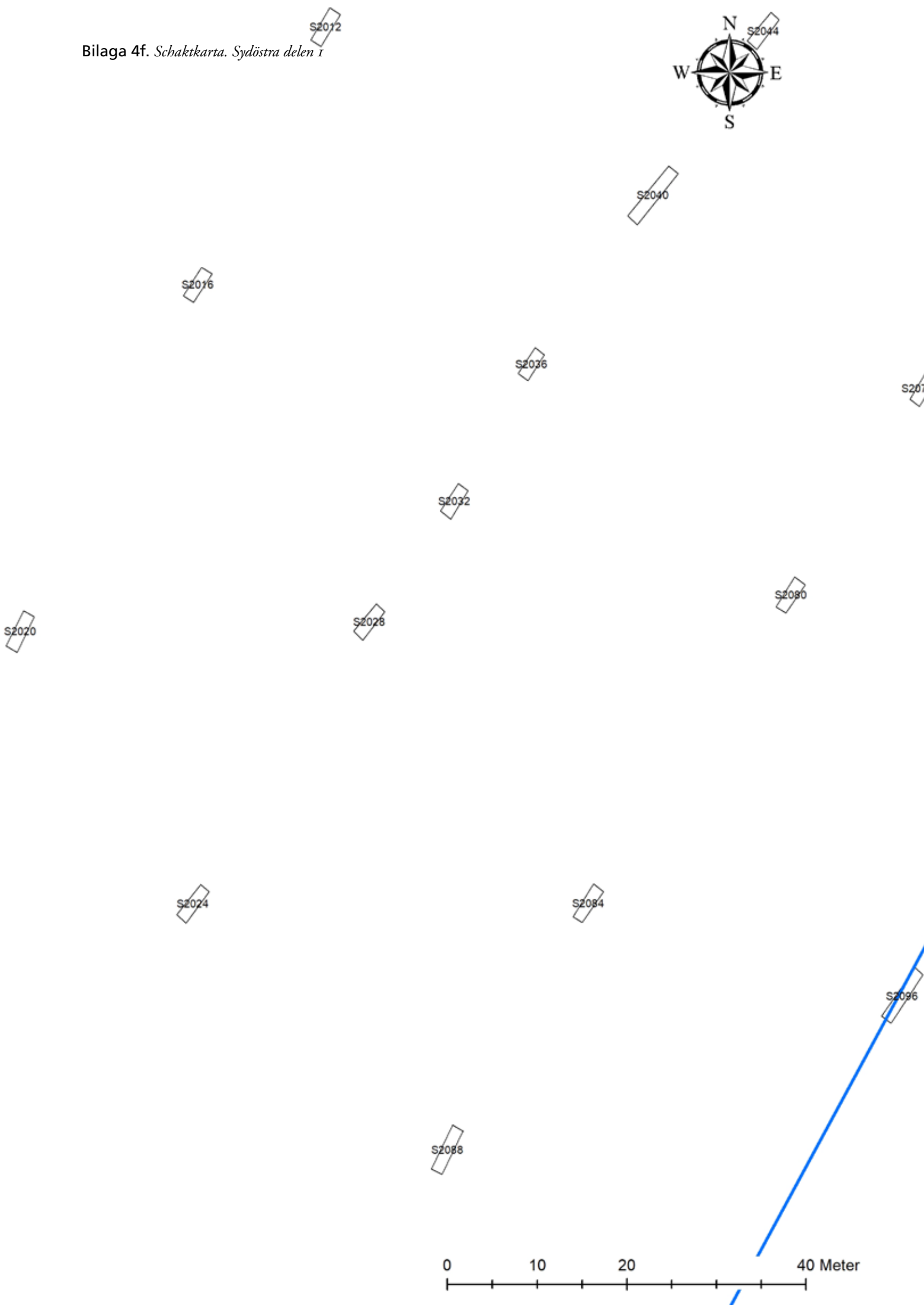
S1540

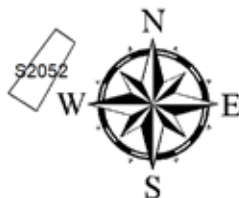
S1532

S1536

Bilaga 4f. Schaktkarta. Sydöstra delen 1

S2008

S2048

S2064

S2044

S2068

S2040

S2072

S2108

S2112

S2036

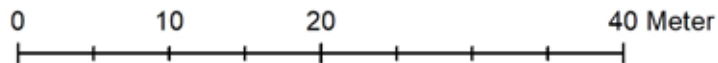
S2076

S2032

S2080

S2104

S2100

Bilaga 4h. Schaktkarta. Sydöstra delen 3

